

Virusorsakad gastroenterit- vinterkräksjuka- handläggning av boende-omsorgstagare i kommunal vård och omsorg

Innehåll

Syfte.....	2
Omfattning.....	2
Terminologi	2
Lagrum och styrande förutsättningar.....	2
Bakgrund	2
Smittspridning	2
Smittsamhet	2
Utbrott.....	2
Kohortvård.....	3
Provtagning.....	3
Provhantering	3
Personal	3
Personal med symtom.....	4
Brukare	4
Måltider	4
Besökare	4
Material.....	4
Cirkulationstvätt	5
Personlig tvätt.....	5
Städning och desinfektion	5
Punktdesinfektion	6
Daglig städning.....	6
Slutstädning (vid utskrivning/flytt eller när isolering hävs).....	6
Avfall.....	6
Checklista vid utbrott av virusorsakad gastroenterit –kräksjuka.....	7
Kontrollera och informera	7
Övrigt att göra.....	7
Referenser	8

Syfte

Förebygga smittspridning vid omhändertagande av boende/omsorgstagare med virusorsakade Gastroenteriter, speciellt vinterkräksjukans virus Calicivirus- Noro/Sapo.

Omfattning

Kommunal vård och omsorg.

Terminologi

Gastroenterit- Mag- och tarminflammation som drabbar både magsäcken och tunntarmen

Kohortvård- Isolering av insjuknade och exponerade boende/omsorgstagare med särskilt avdelad personal.

Enteriska virus- Tarminflammatorisk virus

Lagrum och styrande förutsättningar

SOSFS 2015:10 Basal hygien i vård och omsorg

Bakgrund

Virusorsakad Gastroenterit ger upphov till plötsligt insättande kräkningar och diarréer som är mycket smittsamma. Det är av största vikt att snabbt identifiera en boende/omsorgstagare med diarré och/eller kräkningar så att åtgärder snabbt kan vidtas för att förhindra smittspridning till andra.

Alla personer med misstänkt eller bekräftad gastroenterit har rätt till samma vård, bemötande och omvårdnad. Medicinsk utredning och behandling får inte hindras eller fördröjas.

Smittspridning

Virus orsakad Gastroenterit är en mag-tarmsmitta som smittar via indirekt och direkt kontakt. Smittspridning i vården sker framförallt via vårdpersonalens händer och kläder, men även som aerosolmitta vid häftiga kräkningar och diarréer. Mat och vatten kan också sprida smitta. I det akuta stadiet utsöndras virus i stora mängder via avföring och kräkningar.

Smittsamhet

Smittsamheten är mycket stor då endast ett fåtal viruspartiklar kan orsaka en infektion. Inkubationstiden är kort, 12-48 timmar. Det är viktigt att snabbt vidta åtgärder för att förhindra smittspridning.

Utbrott

Ett utbrott definieras som två eller flera fall av diarré och/eller kräkning hos boende/omsorgstagare och/eller personal. Minst 3 boende/omsorgstagare med symptom bör provtas. Informera medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och kontakta vid behov enheten för Vårdhygien för råd och stöd.

Kohortvård

Särskilt avdelad personal vårdar boende/omsorgstagare som exponerats för smitta eller har symtom på kräksjuka. De deltar inte i vård av övriga boende/omsorgstagare eller i livsmedelshantering.

- Bedrivs 24 timmar/dygn
- Ska införas redan vid ett fall
- Upphör efter 48 timmars symtomfrihet

Intagningsstopp på exempelvis korttidsboende/avlastningsboende

- Om kohortvård enligt ovan kan bedrivas är intagningsstopp inte nödvändigt.
- Vid okontrollerad smittspridning beslutar MAS/Socialschef om intagningsstopp i samråd med enheten för Vårdhygien.
- Vid ett intagningsstopp räknas samtliga boende/omsorgstagare/personal på avdelningen som potentiella smittbärare
- Ingen utskrivning till andra enheter.
- Intagningsstoppet hävs 48 timmar efter symtomfrihet på vårdavdelningen.

Provtagning

I calicifamiljen finns två olika virustyper; noro och sapo.

- Provtagning på nyinsjuknade (inom 2 dygn) Provtagningsanvisningar – se labhandboken; [Enteriska virus genompåvisning \(RT-PCR\) - Region Norrbotten \(nll-plus.se\)](https://www.regionnorrbottnen.se/enteriska-virus-genompavisning-rt-pcr)
- Kräkning kan användas i undantagsfall, kan ge osäkert resultat då kräkning kan vara utspädd med maginnehåll som kan påverka analysens känslighet.

Provhantering

- Sänd provet kylt utan dröjsmål till laboratoriet. Provet bör transporteras fryst om transporttiden överskrider 24 timmar.

Personal

- All personal ska tillämpa basala hygienrutiner i alla vård och undersöknings-situationer.
- Vid diarréer/kräkningar ska mekanisk rengöring av händerna med tvål och vatten föregå handdesinfektion på väl torkade händer
- Personal som arbetar med patienter med kräksjuka får inte hantera livsmedel eller vårda patienter som inte smittats
- Personal som rör sig mellan olika vårdenheter exempelvis Fysioterapeut och arbetsterapeut – ska inhämta information om vilka insatser som är prioriterade och vilka man kan avvakta med.
- Använd checklistan vid utbrott av virusorsakad gastroenterit, *Bilaga 1*

Personal med symtom

- Personal med symptom skickas hem.
- Personal som haft kräksjuka ska stanna hemma 48 timmar efter sista symtom.

Brukare

- Boende/omsorgstagare med symtom på kräksjuka ska isoleras på eget rum, med egen toalett tills de har varit symptomfria i 48 timmar
- Om boende/omsorgstagare på rum med fler boenden insjuknar, isoleras samtliga på rummet tills symptomfrihet på 48 timmar.
- Den boendes säng rengörs och renbäddas vid behov och minst en gång dagligen så länge symtom kvarstår.
- Om den boende/omsorgstagaren vistats i allmänna utrymmen innan och i samband med symtomdebut ska utrymmen rengöras med klorduken. Detta gäller även personalrum, personaltoalett och kontorsutrymmen.
- Uppmana alla boende/omsorgstagaren att vara noga med sin handhygien dvs. tvätta händerna med tvål och vatten och desinfektera dem innan måltid och efter toalettbesök
- Boende/omsorgstagare som inte kan sköta sin egen handhygien ska få hjälp.

Måltider

- All livsmedelshantering ska skötas av särskild avdelad personal som inte samtidigt deltar i omvårdnaden av boende/omsorgstagaren med kräksjuka.
- För isolerade boende/omsorgstagaren serveras all mat på rummet.
- Redan vid ett fall upphör all bufféserving, till boende/omsorgstagare eller personal. Detta gäller även fruktskål, brödkorg eller gemensamma livsmedel.
- Vid utbrott/intagningsstopp bör ingen beredning av livsmedel (t.ex. smörgås, välning) ske på enheten. Enportionsförpackningar beställs till boende/omsorgstagare.
- Vid utbrott med fungerande kohortvård 24h/dygn får livsmedel beredas av personal som inte deltar i omvårdnaden av boende/omsorgstagaren med symtom.
- Disk hanteras som vanligt. Diskas direkt i diskmaskin.

Besökare

Besöksrestriktioner bör införas vid utbrott – besökare skall informeras med skylt på entrédörren om att det pågår ett utbrott och att de inte får vistas fritt på enheten. Kontakta personal för information.

- Besök bör endast ske vid speciella fall till sjuk boende/omsorgstagare.
- Ev. besökare ska informeras om vikten av god handhygien

Material

- Använd i möjligaste mån engångsmaterial

- Begränsa förrådsmängden på rummet/hygienutrymmet
- Utrustning som stetoskop, blodtrycksmanschett, termometer och hjälpmedel etc. ska helst vara patientbundna
- Medicinteknisk produkt och hjälpmedel som inte är patientbunden desinficeras först med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider och sen med Wet Wipe klorduk innan uttag från rummet. Låt ytan torka innan rengöring med klorduken.
- Flergångsmaterial som urinflaskor, bäcken och tvättfat rengörs och desinfekteras i spoldesinfektor.
- Instrument rengörs och desinfekteras i diskdesinfektor, alternativt kan kemisk desinfektion utföras enligt leverantörens anvisningar.

Cirkulationstvätt

- Använd handskar och engångsplastförkläde vid hantering av smutsig tvätt
- Hantera sängkläderna varsamt (rulla ihop dem) och lägg direkt i tvättsäck
- Rumsbunden tvättsäck tillsluts på rummet och skickas på sedvanligt sätt.
- Kraftigt nedsmutsad tvätt med avföring/kräkning hanteras som smittförande tvätt

Personlig tvätt

- Använd handskar och engångsplastförkläde vid hantering av smutsig tvätt
- Rumsbunden tvättkorg/säck
- Förslut tvättsäcken på rummet
- Tvätta brukarens tvätt separat, i minst 60° C
- Det går sedan bra att tvätta andra personers tvätt direkt efteråt. Risk för smitta anses inte föreligga pga. att tvättmaskinen sköljer flera gånger
- Kraftigt nedsmutsad tvätt med kräkning och/eller avföring ska hanteras som smittförande tvätt, dvs tvättas första gången utan att öppna tvättsäcken, i minst 60°C. Därefter tvättas kläderna en gång till i 60°C utan säck
- Kudde tvättas i 60°C
- Om det fortfarande luktar illa från tvättmaskinen kör den tom i 90 °C
- Rengör tvättmaskinens vred och handtag först med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider och sen med Wet Wipe klor engångsduk. Låt ytan torka innan rengöring med klorduken.
- Plastad madrass avtorkas först med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider och sen med Wet Wipe klor engångsduk. Låt ytan torka innan rengöring med klorduken.

Städning och desinfektion

Vid all rengöring/desinfektion är mekanisk bearbetning av ytor en förutsättning för bästa resultat.

Punktdesinfektion

Omsorgspersonal ansvarar för att omedelbart torka upp spill/ stänk av kroppsvätskor med med Wet Wipe klor engångsduk.

Daglig städning

- Informera lokalvårdaren - ska inte städa på någon annan vårdenheter efter städning av avdelning med utbrott.
- Rum med smittad/isolerad boende/omsorgstagare städas sist
- Tagytor som t.ex. handtag, säng, sängbord, toalett, kranar, leksaker/ pedagogiskt material desinfekteras med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel med tensider
- Använd engångsdukar
- Använd rengöringsmedel och vatten till övriga ytor och golv
- Desinfektera använd städutrustning
- Använd engångsmopp
- Vid användning av städmopp för flergångs bruk ska den tvättas separat efter varje användning i minst 60°C.

Slutstädning (vid utskrivning/flytt eller när isolering hävs)

Enhetens personal eller lokalvårdare ansvarar för rengöring och desinfektion av rum, hygienutrymme, all utrustning och allt material som använts

- Rum, hygienutrymme, medicinteknisk utrustning och hjälpmedel desinficeras med Wet Wipe klor engångsduk.
- Oanvänt engångsmaterial kasseras
- Byt toalettrulle och toalettborste
- Tvätta alla textilier i minst 60°C eller sanera enligt tillverkarens rekommendationer. Annars bör kassering övervägas.

Avfall

- Rumsbunden sopsäck/påse som tillsluts på rummet
- Hanteras som brännbart hushållsavfall.

Checklista vid utbrott av virusorsakad gastroenterit – kräksjuka

Kontrollera och informera

- Extra bemanning för kohortvård hela dygnet
- Håll dörren till boende/omsorgstagares rum stängd
- Enskild WC till boende/omsorgstagare
- Betrakta medboende på rummet som smittade
- Flytta inga boende/omsorgstagare till andra vårdenheter eller andra vårdformer
- Har provtagning skett avseende Noro/Sapovirus?
- Servera inte buffé på enheten och avdela personal för mathantering
- Handtvätt föregår handdesinfektion
- Kontakta enheten för Vårdhygien vid utbrott
- Lokalvården
- Måltidsservering, livsmedelshantering
- Personal (ALLA berörda, inkl. nattpersonal och paramedicinare, studenter) – avdelningen får inte brukas som genomfartsled
- Informera boende gällande vikten av god handhygien och erbjud hjälp med handtvätt och handdesinfektion
- Vid utbrott - enhetschefen informerar MAS/Socialchef
- Vid utbrott – informera ev. annan berörd enhet (ex intilliggande avd)
- Vid utbrott - sätt upp skylt på enhetens ytterdörr att besökare kontaktar avdelningspersonal för vidare information. Skylt kan erhållas från Vårdhygien.

Övrigt att göra

- Vid okontrollerad smittspridning överväg intagningsstopp

Referenser

[SOSFS 2015:10 Basal hygien i vård och omsorg \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se/SOSFS/2015/10/Basal_hygien_i_vard_och_omsorg)

Infektioner i magtarmkanalen- [Översikt - Vårdhandboken \(vardhandboken.se\)](https://vardhandboken.se)

[Sjukdomsinformation om calicivirus \(noro- och sapovirus\) – Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://folkhalsomyndigheten.se/Sjukdomsinformation-om-calicivirus-noro-och-sapovirus)

[Vinterkräksjuka i vården \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://folkhalsomyndigheten.se/Vinterkraeksjuka-i-varden) Kunskapsunderlag för att minska spridningen av norovirus

[Att förebygga vårdrelaterade infektioner - Ett kunskapsunderlag – Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://folkhalsomyndigheten.se/Att-forebygga-vardrelaterade-infektioner)